

Sieci energetyczne jutra – europejski plan i krajowe priorytety

Okrągły Stół Instytutu Reform, 1 grudnia 2023 r.
Spotkanie online

Kontekst

Zielona elektryfikacja, czyli zwiększanie udziału energii elektrycznej w końcowym zużyciu energii przy jednoczesnym szybkim rozwoju OZE, jest kluczem do osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Skorzystanie z pełnego potencjału OZE nie będzie jednak możliwe bez dynamicznego rozwoju sieci elektroenergetycznych oraz efektywnego zarządzania nimi.

Z modernizacją sieci wiąże się jednak szereg dylematów, od szczegółowych rozstrzygnięć w sprawie podziału kosztów ich rozwoju do bardziej fundamentalnych pytań o wizję rozwoju KSE i jej dopasowanie do przyszłego miksu energetycznego czy też o model funkcjonowania operatorów sieci.

Końcówka listopada przyniosła w kontekście zielonej elektryfikacji nowe impulsy z Brukseli: 28 listopada Komisja Europejska opublikowała *Plan działań na rzecz sieci elektroenergetycznych*, a tydzień wcześniej wydała pozytywną opinię na temat zaktualizowanego tekstu polskiego KPO, zawierającego nowe inwestycje i plan reform w obszarze infrastruktury energetycznej do wdrożenia w kolejnych dwóch latach.

Te kwestie zostały przedstawione podczas Okrągłego Stołu Instytutu Reform – spotkania online, które odbyło się 1 grudnia 2023 r.

Formuła

Okrągłe Stoły to inicjatywa Instytutu Reform realizowana z udziałem interesariuszy i ekspertów. Wspólnie tworzymy forum do konstruktywnej dyskusji o wyzwaniach stojących przed polską gospodarką w procesie transformacji do neutralności klimatycznej. Spotkania odbywają się zarówno online, jak i na żywo, angażując przedstawicieli biznesu, środowisk eksperckich oraz decydentów.

Agenda

- 10:00 – 10:05 Powitanie uczestników spotkania
- 10:05 – 10:20 **Plan działań na rzecz rozbudowy sieci elektroenergetycznych**
– prezentacja najważniejszych punktów planu Komisji Europejskiej
Izabela Zygmunt, Komisja Europejska
- 10:20 – 10:35 **Polskie sieci energetyczne wobec wyzwania zielonej elektryfikacji**
– **gdzie jesteśmy i dokąd powinniśmy zmierzać?** – prezentacja
Aleksander Śniegocki, Instytut Reform
- 10:35 – 10:45 **Komentarz przedstawicielki Urzędu Regulacji Energetyki**

Monika Gawlik, Departament Rynków Energii Elektrycznej i Ciepła

Komentarze interesariuszy i ekspertów:

10:45 – 11:05

- Aleksandra Gawlikowska-Fyk, Forum Energii
- Marta Anczewska, CAN Europe
- Maciej Mazur, Polskie Stowarzyszenie Paliw Alternatywnych
- Michał Sobczyk, Stowarzyszenie Energii Odnawialnej

11:05 – 11:25

Dyskusja z udziałem wszystkich uczestników spotkania
Moderacja – Instytut Reform

11:25 – 11:30

Podsumowanie dyskusji

Podsumowanie prezentacji

Plan działania UE na rzecz sieci elektroenergetycznych

- Izabela Zygmont z Komisji Europejskiej przedstawiła najważniejsze punkty nowego planu KE poświęconego sieciom elektroenergetycznym oraz fundamenty stojące za jego opracowaniem.
- Komisja Europejska prognozuje, że do 2030 roku zużycie energii elektrycznej wzrośnie o 60%. Przekłada się to na konieczność wzrostu mocy OZE z 400 do 1000 GW ze szczególnym naciskiem na nowe moce w energetyce wiatrowej i słonecznej.
- Coraz większe zapotrzebowanie na energię elektryczną dla elektrolizerów, pomp ciepła, samochodów elektrycznych przy wzroście niesterowalnych źródeł energii przekłada się na konieczność rozwoju sieci elektroenergetycznych, którym trzeba będzie odpowiednio zarządzać, a inwestycje koordynować. W skali Unii Europejskiej wiąże się to z inwestycjami na poziomie ponad 584 mld euro do 2030 roku.
- Próbą odpowiedzi na wyzwania sieciowe w całej Unii jest *Plan działań na rzecz sieci elektroenergetycznych* opublikowany 28 listopada 2023 r. przez Komisję Europejską. Nie jest to propozycja legislacyjna, ale dokument, którego celem jest koordynowanie działań na szczeblach krajowych i międzynarodowych, a także wskazywanie najlepszych praktyk i wytycznych.
- Plany związane z rozwojem sieci są ambitne, jednak przyspieszenie w tej materii jest nieuniknione. Część działań jest już wdrażana, również w Polsce, więc mimo krótkiego czasu na realizację, plan ma dalej szansę, żeby oddziaływać na rynek.

Polskie sieci energetyczne wobec wyzwania zielonej elektryfikacji – gdzie jesteśmy i dokąd powinniśmy zmierzać?

- Aleksander Śniegocki z Instytutu Reform przedstawił sytuację polskich sieci energetycznych wobec wyzwań zielonej elektryfikacji. Zwrócił uwagę, że obecna dekada to dopiero początek transformacji sieci elektroenergetycznych w Polsce. Co więcej, w dalszym ciągu nie powstała oficjalna aktualizacja strategicznego dokumentu – Polityki Energetycznej Polski, podczas gdy wersja opublikowana w

2021 roku nie uwzględnia odpowiedniego poziomu ambicji ani względem OZE, ani względem sieci.

- Przedstawiciel Instytutu Reform zaprezentował również niedawno opublikowany przez organizację raport „Zarządzanie rozwojem sieci wobec wyzwań zielonej elektryfikacji”. Przedstawia on najważniejsze dylematy rozwoju sieci elektroenergetycznych w Polsce, potrzeby inwestycyjne i możliwe źródła finansowania, procesy decyzyjne wpływające na planowanie rozwoju i zarządzanie dostępem do sieci, a także taryfowanie.
- Opracowanie zawiera też przegląd istniejących, obecnie wdrażanych i potencjalnych nowych rozwiązań pozwalających na odblokowanie potencjału rozwoju sieci energetycznych w Polsce. Omawia między innymi duży pakiet ostatnio wprowadzonych do prawa zmian, których wdrożenie będzie miało znaczący wpływ na rozwój sieci elektroenergetycznych. Są to: odbiorcy aktywni, agregacja, społeczności energetyczne, usługi DSR, handel *peer to peer*, innowacyjne taryfowanie, inteligentne liczniki i Centralny System Informacji Rynku Energii (CSIRE), piaskownice regulacyjne, umożliwienie zawierania umów PPA, *cable pooling*, zmiany dla linii bezpośredniej czy specustawa przesyłowa.

[POBIERZ RAPORT Zarządzanie rozwojem sieci wobec wyzwań zielonej elektryfikacji](#)

Wybrane wątki dyskusji

Prace URE nakierunkowane na sieci elektroenergetyczne

- Konieczność inwestycji w sieci elektroenergetyczne została dostrzeżona w Polsce niezależnie od *Planu* opublikowanego przez Komisję Europejską. Już 6 października 2021 r. w Urzędzie Regulacji Energetyki zostały zainicjowane prace zespołu, który miał wypracować porozumienie społeczne branży dystrybucyjnej i URE. Była to tzw. *Karta Efektywnej Transformacji Sieci Dystrybucyjnych Polskiej Energetyki*, która została podpisana 7 listopada 2022 roku przez Urząd Regulacji Energetyki i pięciu największych operatorów systemów dystrybucyjnych (OSD): Enea Operator, PGE Dystrybucja, Energa Operator, Tauron Dystrybucja i Stoen Operator. Podczas prac nad *Kartą* zdiagnozowano kluczowe potrzeby w pracy sieci, np. w których miejscach wymaga ona remontów lub rozbudowy. Zidentyfikowano narzędzia i sposób finansowania oraz konieczne do wprowadzenia zmiany legislacyjne.
- OSD uwzględnili postanowienia *Karty* w swoich planach rozwoju przedkładanych URE. Pochylili się w nich nad kluczowymi obszarami, jak rozwój sieci dla OZE, magazynów energii i elektromobilności, zmiany struktury sieci, cyfryzacja, inteligentne liczniki czy przyłączanie nowych klientów. Warto jednak podkreślić, że przy kolejnych tego typu działaniach ważna jest większa transparentność. Nie bez znaczenia będzie również nacisk na potrzebne zmiany behawioralne i edukowanie odbiorców, które powinno stać się wspólnym wysiłkiem regulatora i operatorów. Ważne będzie również zwrócenie uwagi na rozwój usług elastyczności, których zastosowanie może obniżyć rzeczywiste koszty transformacji.

- Jedną z blokad, która stoi przed Urzędem Regulacji Energetyki i która opóźnia szybszą realizację działań, również tych nakierunkowanych na rozwój sieci elektroenergetycznych, jest brak dostatecznego wsparcia finansowego dla tej instytucji. URE jest w centrum zmian koniecznych dla transformacji energetycznej. Bez odpowiednich narzędzi informatycznych i odpowiednich kadr ta transformacja nie będzie możliwa. Jest jednak szansa na zmianę w tym kontekście. W zaktualizowanym KPO w ramach wsparcia zdolności instytucjonalnych Polska planuje wykorzystać część środków właśnie na dofinansowanie działalności URE.

Odmowy przyłączeń

- Jedną z najczęściej poruszanych kwestii, które uwidaczniają problem polskich sieci elektroenergetycznych, jest liczba odmów przyłączenia instalacji OZE do sieci. Liczba ta nie jest jednak zwykle zestawiana z samą liczbą wniosków o przyłączenie instalacji. Należy zaznaczyć, że obie te liczby rosną. Rośnie również liczba sporów, które wynikają z odmów przyłączenia i które muszą zostać procedowane w URE.
- Nie tylko odmowy przyłączeń instalacji są sygnałem, że polskie sieci elektroenergetyczne mierzą się z wyzwaniami. Są to również wydawane niekorzystne warunki przyłączenia, które wymagają od inwestorów wdrażania dodatkowych przedsięwzięć, które wiążą się z wyższymi kosztami, przez co zmniejsza się opłacalność inwestycji.
- Kolejnym problemem są moce przyłączeniowe zablokowane przez stare, nierealizowane projekty. Aby unikać takich komplikacji, wymagana jest większa przejrzystość w całym systemie, np. w postaci map z dostępnymi mocami przyłączeniowymi.
- URE podkreśla, że tam, gdzie widoczne są problemy, przeprowadzane są dodatkowe analizy i próby znalezienia rozwiązań, żeby zapewnić dalsze przyłączenia do sieci.

Uwagi do Planu działań na rzecz sieci elektroenergetycznych

- *Plan* identyfikuje problemy związane z sieciami, jednak nie porusza wprost kwestii związanych z energią i klimatem.
- Oprócz zwiększania dostępnych mocy w odnawialnych źródłach energii ważne będzie, aby prowadzić działania zmierzające do redukcji energochłonności urządzeń i procesów, a także określić jej możliwy stopień, by uniknąć nadmiarowych inwestycji w podaż energii.
- W *Planie* nie pojawia się informacja o celach związanych z OZE. Jeśli dokument ma być „latarnią strategiczną” to tak ważny aspekt powinien zostać w nim odzwierciedlony.